

Raadsinformatiebrief

Onderwerp : Circulaires algemene uitkering 2023
Aanleiding : Bijstelling financieel perspectief
Datum :
Portefeuillehouder : J. R. Pardo Kruidenier
Schrijver : N.A. de Leeuw-Brouwer

Geachte leden van de gemeenteraad,

U ontvangt deze raadsinformatiebrief om u te informeren over het financiële effect van de uitkomsten van de in 2023, na opstelling van de P&C documenten, verschenen circulaire voor de algemene uitkering.

INLEIDING

In 2023 zijn, zoals gebruikelijk, drie circulaire verschenen voor de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De meicirculaire met de vertaling van de Voorjaarsnota van de rijksoverheid, de septembercirculaire met de vertaling van de Miljoenennota en de decembercirculaire met de, zoveel mogelijk, afronding van het uitkeringsjaar 2023.

In de (meerjaren)begroting 2024-2027 is uitgegaan van de meicirculaire en naar aanleiding daarvan is een doorrekening gemaakt voor het meerjarenperspectief. De uitkomst van de septembercirculaire voor het jaar 2023 is verwerkt in de 3e burap 2023.

Uitwerking van de septembercirculaire en decembercirculaire leidt tot een positief effect voor de jaarrekening 2023 en nadere bijstelling van de (meerjaren)begroting 2024-2027. Onderstaand overzicht laat dit zien.

Financieel effect tot en met decembercirculaire 2023:

Bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027
Uitkomst t/m decembercirculaire 2023	V 40.010	V 41.207	V 41.314	V 38.108	V 38.471
Opgenomen in de begroting	V 38.963	V 41.069	V 41.113	V 38.083	V 37.863
Mutatie t/m decembercirculaire 2023	V 1.047	V 138	V 201	V 25	V 608

TOELICHTING

Het verdeelstel van het gemeentefonds is gebaseerd op uitkeringsmaatstaven met een uitkeringsfactor (rekenfactor) en uitkeringen buiten de uitkeringsfactor om, bijvoorbeeld omdat deze nog niet zijn opgenomen in het verdeelstel of een tijdelijk karakter hebben. Ook deze uitkeringen/mutaties zijn vrij besteedbare middelen. Binnen al deze onderdelen hebben in de circulaire bijstellingen plaatsgevonden. Zowel nog voor het dienstjaar 2023 als de komende jaren. Voor het meerjarenperspectief zijn mede aan de hand van de informatie in deze circulaire doorrekeningen en inschattingen gemaakt.

De financiële effecten van de septembercirculaire en decembercirculaire zijn per onderdeel in totaal:

	2023	2024	2025	2026	2027
Beginstand	38.963	41.069	41.113	38.083	37.863
Uitkeringsfactor, algemeen/accres	10	459	419	389	1.124
Uitkeringsfactor, hoeveelheden/ontwikkeling uitkeringsbasis	158	-370	-286	-459	-631
Taakmutaties	7	105	36	5	5
IU/DU/SU	1.190	7	7	7	
WOZ-waarden mutaties	-226	-82	6	65	93
Participatie (IU)	20	19	19	18	17
Totaal verschil	1.047	138	201	25	608
Eindstand	40.010	41.207	41.314	38.108	38.471

Op hoofdlijnen volgt hier een toelichting van de uitkomsten per circulaire.

Septembercirculaire

De diverse mutaties in de septembercirculaire kunnen samengevat worden als volgt.

Uitkeringsfactor, algemeen

Accressen (indexering)

In verband met de nieuwe financieringssysteem is het volume accres voor 2027 en 2028 bijgewerkt. Via de normeringssystematiek wordt de algemene uitkering van het gemeentefonds geïndexeerd, ook wel het accres genoemd. Het accres is gesplitst in een volumedeel- en een nominaal deel, waarbij het nominale deel ter compensatie is van loon- en prijsstijging en het volumedeel ter compensatie van bevolkingstoename en reëel accres. Het volumedeel was sinds de meicirculaire 2022 bevroren tot en met 2025. Vooruitlopend op een nieuwe financieringssysteem is in de septembercirculaire 2022 eenmalig een bedrag beschikbaar gesteld in 2026. In 2023 is deze mutatie vanaf 2027 structureel gemaakt omdat besloten is om de volumeontwikkeling vanaf 2027 te indexeren. Voor Alblasserdam betekent dit voor 2027 een bijstelling van € 721.000. Daarnaast zijn de accressen voor de loon- en prijsontwikkeling vanaf 2024 bijgewerkt. Voor alle jaren vanaf 2024 is er sprake van een positieve bijstelling.

BTW-Compensatie Fonds (BCF)

Gemeenten kunnen de BTW die drukt op een groot aantal taken terugvragen bij het BTW-compensatiefonds. Dit fonds wordt gevoed door een korting op de algemene uitkering. Het zogenaamde BCF-plafond bedraagt € 3,9 miljard voor gemeenten in 2023. Als de gezamenlijke declaraties onder het plafond blijven wordt het verschil in het gemeentefonds teruggestort. Bij overschrijding van het plafond volgt een uitname. In het systeem is opgenomen dat jaarlijks bij de septembercirculaire een voorschot wordt verstrekt op de verwachte onderschrijding van dat kalenderjaar. In de meicirculaire volgend op het kalenderjaar volgt dan de afrekening. In deze circulaire bedraagt het ontvangen voorschot, waarvan de afrekening in de meicirculaire 2024 plaatsvindt, voor Alblasserdam een bedrag van € 369.000. Er was al rekening gehouden met een voorschot van € 321.000 zodat het om een kleine bijstelling gaat.

Taakmutaties

Een aantal taakmutaties is opgenomen waaronder voor loon- en prijsbijstelling jeugdzorg in 2024 en in 2025. In 2024 is een taakmutatie opgenomen voor bijstand en vroeg signalering.

Voor deze laatste is eerder besloten om voor de jaren 2022 tot en met 2024 incidenteel een bedrag beschikbaar te stellen om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge inflatie te voorkomen. Dit met de achterliggende gedachte dat extra inzet nodig zou zijn op vroeg

signalering en om gemeenten tegemoet te komen op mogelijk extra beroep op bijzondere bijstand. Voor 2022 en 2023 waren deze middelen al toegevoegd aan het gemeentefonds. Met deze circulaire is dit ook gedaan voor het laatste jaar 2024.

Ook taakmutaties zijn vrij besteedbare, niet gelabelde, middelen en dienen als dekking voor uitgaven waarvan verwacht wordt dat gemeenten die maken.

WOZ

De mutatie WOZ is het gevolg van de definitief vastgestelde waarden 2023.

Participatie (IU)

De Integratie-uitkering Participatie is bijgesteld om gemeenten te compenseren voor de bijzondere verhoging van het wettelijke minimumkosten voor medewerkers in de Wet Sociale werkvoorziening (Wsw).

Decembercirculaire

De decembercirculaire betreft met name de afronding van het uitkeringsjaar 2023 en heeft doorgaans een beperkte strekking. Een samenvatting van de mutaties in de decembercirculaire zijn hier opgenomen.

Uitkeringsfactor, hoeveelheden/ontwikkeling uitkeringsbasis

Een deel van de mutaties in de algemene uitkering wordt veroorzaakt door mutaties in de basisgegevens (hoeveelheden). Door het beschikbaar komen van actuelere gegevens van onder andere het CBS voor deze uitkeringsmaatstaven heeft bijstelling plaatsgevonden. In de meerjarige doorrekening is met deze actuelere eenheden rekening gehouden. Dit heeft voor Alblasserdam een nadelige bijstelling tot gevolg.

Een belangrijke maatstaf is het aantal inwoners. Bij de doorrekening van de meicirculaire is voor deze maatstaf rekening gehouden met de landelijke trend; een stijging. Echter laat het aantal inwoners in Alblasserdam per 1 januari 2024 geen stijging zien.

Een aangepaste verdeelmaatstaf die in het oog springt is die voor omgevingsdichtheid. Dit is het gemiddelde aantal woonadressen per km² dat een hoofadres binnen zijn omgeving heeft. Volgens deze definitie zijn we teruggegaan van drie 'woonkernen' naar één. Dit heeft een nadelige bijstelling tot gevolg van € 320.000.

De uitkeringsfactor is in 2023 en 2024 verlaagd door landelijke actualisatie van de maatstaf huishoudens met een laag inkomen. Landelijk gaat het om een stijging van de aantallen. Dit heeft invloed op de berekening van de algemene uitkering omdat voor elke maatstaf een vast bedrag wordt toegepast. Tegelijkertijd wordt de omvang van het beschikbare bedrag hiervoor niet groter. Om te zorgen dat het te verdelen bedrag binnen het Gemeentefonds gelijk blijft is de uitkeringsfactor neerwaarts bijgesteld. In tegenstelling tot het landelijk beeld (stijging van het aantal) is het aantal huishoudens met een laag inkomen bij de gemeente Alblasserdam niet gestegen. Hierdoor daalt de algemene uitkering extra in plaats dat die zou moeten stijgen op basis van het landelijk beeld. Omdat de maatstaf huishoudens met een laag inkomen wat zwaarder meeweegt bij de verdeling van de algemene uitkering heeft een aanpassing impact voor de hoogte van de algemene uitkering. In de circulaire is het effect alleen weergegeven voor 2023 en 2024 maar zal mogelijk ook structureel doorwerken.

Decentralisatie-uitkeringen/Integratie uitkeringen

Er zijn nieuwe decentralisatie-uitkeringen en daarnaast zijn wijzigingen aangebracht in het macrobudget.

In de decembercirculaire zijn voor het jaar 2023 nog wat (bijstellingen van) taakmutaties opgenomen omdat ervan wordt uitgegaan dat gemeenten voor die taak in 2023 uitgaven hebben gedaan. Naast wat marginale bijstellingen betreft

De grootste mutatie betreft de decentralisatie-uitkering Energietoeslag. Gemeenten hebben ook in 2023 eenmalig een compensatie ontvangen om mensen met een laag inkomen te ondersteunen bij het voldoen van de energierekening. De bijstelling voor Alblasserdam bedraagt € 1.003.000.

Evenals in 2022 zijn ook in 2023 middelen toegevoegd als bijdrage aan de transitiekosten die gemeenten maken aan de transitiekosten in aanloop naar en om te kunnen voldoen aan de in de Omgevingswet gestelde eisen. Het gaat in 2023 om een bedrag van € 123.000. De middelen zijn beleids- en bestedingsvrij. De gemeente heeft in 2023 kosten gemaakt voor invoering van de Omgevingswet en ook in 2024 is een budget beschikbaar gesteld.

De verantwoordelijkheid voor de zorg en ondersteuning vanuit o.a. de Wmo, Jeugdwet, Jeugdgezondheidszorg ligt ook voor Oekraïense ontheemden bij de gemeenten. Omdat dit aantal dusdanig groot van omvang is, kan dit niet gezien worden als onderdeel van de gebruikelijke fluctuaties. Daarom heeft het kabinet in 2022 besloten om gemeenten via de algemene uitkering te compenseren. De toevoeging aan het gemeentefonds is gebaseerd op gemiddelde zorgkosten 2023 welke verdeeld zijn naar de gemeenten naar rato van het aantal opgevangen ontheemden per gemeente. Voor 2023 gaat het voor Alblasterdam om een mutatie € 46.000.

Resumé

Bij opstelling van de begroting 2024 is een voorzichtige inschatting gemaakt voor het meerjarige verloop van de algemene uitkering. Mede met de inzichten van de septembercirculaire en de decembercirculaire is opnieuw een meerjarige berekening gemaakt waardoor er in totaal een positieve aanpassing kan plaatsvinden. Zo zijn basisgegevens (hoeveelheden) geactualiseerd en is er voor de meerjarige doorrekening in principe aangesloten bij landelijke trends.

TOT SLOT

Deze uitkomsten van de circulaires bieden wij u ter kennisgeving aan. Tegenover deze positieve bijstelling van de inkomsten staan ook noodzakelijke bijstellingen van uitgaven. De (meerjarige) impact daarvan is in deze fase nog niet bekend. Via de komende P&C documenten, de 1^e bestuursrapportage 2024 en de Perspectiefnota 2025, zullen wij u hierover nader informeren.

Vooruitlopend op een nieuwe financieringssystematiek was in de septembercirculaire 2022 eenmalig een bedrag beschikbaar gesteld in 2026. In 2023 is deze mutatie vanaf 2027 weliswaar structureel gemaakt en is besloten om de volumeontwikkeling vanaf 2027 te indexeren, maar de onzekerheid over de structurele middelen vanuit het Rijk blijft onverminderd groot.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

de secretaris
S. van Heeren

de burgemeester
J.W. Boersma